

er mig ikke muligt at se med venlige Dine paa dette Forslag; fra hvilken Side jeg end ser det, synes det mig lige forkasteligt. Jeg kan ikke se, at Arbejderne kunne være tjente dermed, ligesaa lidt som jeg kan se, at Staten kan være det. Hvad er der nu sket? Nu er der fra den høitærede Indenrigsminister udgaaet et Cirkulære, som opmuntre alle Landets Kommuner til at lade saadanne Arbejder foretage og foretage dem ekstraordinært. Bliver dette Forslag vedtaget, vil der fra Regjeringen og Rigsdagen i Forening komme et Tilbud til Kommunerne om at melde sig for at faae Penge. Hvad er nu det tredie Skridt? Det er en almindelig Instrux fra Ministeriet til alle Embedsmænd af alle Brancher i Regjeringen, at de af al Kraft opmuntre Autoriteterne i Kommunerne til at foretage saadanne Arbejder, og dermed ere vi inde paa hele den Arbeidstheori, som praktisk i sin Tid er gjort i Gjerning i Paris af Keiser Napoleon den Tredie, men som tillige, om end maaske i en noget anden Form, doceres af vore mest fremskrebne demokratiske Blade. Man vil sætte den ene kunstige Produktion istedetfor den anden, man vil sætte en officiel Statsproduktion istedetfor den private, og har den private været en kunstig, unaturlig og overdreven, kunne vi ganske forlade os paa, at Statens vil blive det i ti Gange høiere Grad. Mig forekommer denne Stund at være meget alvorlig, og hvor lidt jeg end kan haabe, at min Røst kan være i nærværende Dieblit, kan jeg ikke Andet end paa det Bestemteste advare mod at gaa ind paa hele dette Princip. Det, vi have set af det praktisk, har været fordærveligt, hvor det har været brugt, og det, vi have hørt om det theoretisk, er i høi Grad uundværent og uigjennemsørligt. Den eneste Forklaring, jeg har kunnet se paa, at den høie Regjering har kunnet gaa ind paa dette Forslag, er den, at Yderpunkterne berøre hinanden og især i Løber, hvor man trænger til Alliancer. Jeg vil ingenlunde deri lægge nogen Beskyldning, nogen Slags Insinuation; thi der er visse Følger, der paa-trænge sig saa umiddelbart, at man handler efter dem uden egentlig i selve Handlingens Dieblit at have de Konsekvenser klart for Die, de føre til. Jeg kan ikke se Andet her i dette Forslag end en Haandskrækning fra Reaktionen til Revolutionen i et trangt Dieblit, hvor man staar forlegen overfor en Mængde Spørgsmaal, som man dels ikke kan gjøre Noget ved, dels Intet vil gjøre ved og dels ikke veed, hvad man skal gjøre ved. Det er muligt, at dette er for haardt set og derfor ogsaa er for strengt sagt, men det har ikke været mig muligt at se Sagen paa nogen anden Maade. — Vender jeg mig til Forslaget under Nr. 12, er det ganske vist heller ikke tiltalende i og for sig. Det er ikke tiltalende, at vi i en Tid som vor, hvor det maa erkendes, at den allerførste Del af Landets Indbyggere i lang Tid have havt overordentlig komfortable Konjunkturer og have

samlet sig Velstand og sidde i Virkeligheden saa langt fra under for haarde Betingelser, at vi vel maa kunne sige, at vi skulle lede efter det Tidspunkt i Historien, hvor der over det Hele har været saa megen Velstand i vort Fædreland, som der er for Dieblittet — jeg siger, at det ikke er tiltalende, at man i en saadan Tid møder frem, saa snart der har været nogle Ugers Trængsel for Arbejde, med et betydeligt Krav paa Statskassen for derigjennem at etablere om end just ikke noget nyt Princip, saa dog en hel ny Vej, ad hvilken man vil afhjælpe denne Trængsel. Jeg kan ikke Andet end erkende, at der muligvis hist og her findes nogen Arbeidsløshed, og jeg kan ikke Andet end erkende, at det vilde være i høi Grad baade tidsvarende og smukt, om de private velstaaende Beboere og selve Kommunerne toge Hensyn dertil og imødekam den Trængsel, der er tilstede, saa beredvillig og fyldestgjørende, som det i Virkeligheden bør ske. Det finder jeg saa overordentlig rigtigt. Men at det skulde allerede nu være paa Tide at ty til Statskassen til en almindelig Udskrivning over hele Landet til Fattighjælpen, det er jeg meget langt fra at kunne erkende. Men, som sagt, man har staaet noget raadvildt overfor dette Spørgsmaal, og det har trængt sig paa ude fra; den høie Regjering har, efter at være trængt ude fra, trængt sig paa med sit Forslag, og jeg finder det ganske naturligt, at Andre da stille deres ved Siden for at vise, paa hvilken Maade de ville foretrække at give en saadan Hjælp. At det er det Offentlige, der efter Grundloven har den Pligt at forsørge dem, der ikke kunne forsørge sig og Sine, er Noget, som jeg tænker, vi ikke mere skulle behøve at tvistes om, og naar det Offentlige har denne Pligt og den Fattige den tilsvarende Ret til Forsørgelse, saa er det i Virkeligheden ikke nogen Væsenforskiel, men kun Forskiel i Maaden, om denne Understøttelse udbetales af Statskassen eller udbetales af andre offentlige Kasser. Jeg kan derfor forstaa, at ærede Kolleger ere komne til dette Tilbud om Understøttelse, der er gjort i Forslaget under Nr. 12. Man siger, at det skal være bedre at tilbyde de Trængende Arbejde end at tilbyde de samme Trængende Penge. Ja, mine Herrer, det er virkelig megen Løvl underkastet. Hvad vil man sige, om de smaa Haandværkere, som sidde ude paa Landet og mangle Kapital, for hvem Dyrtiden netop har opslugt Driftskapitalen? Skulde det ikke være bedre at tilbyde dem Penge end at tilbyde dem Arbejde, som de slet ikke kunne tage imod? Hvad sige de, mine Herrer, om de mange Kvinder omkring i Landet, som ikke kunne gaa paa Veiarbejde og staa Sten eller gaa ud og grave Grøfter eller foretage sig andet Sligt, men som ere henviste til at sidde hjemme og foretage det saatalte kvindelige Arbejde? Det vilde dog maaske være bedre at tilbyde disse Individer af Samfundet Penge, end at tilbyde dem